

Незадължителни насоки за сектора на фризьорските услуги

Юни 2021 г.

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“
Дирекция „Условия на труд и социален диалог“
Отдел „Здравословни и безопасни условия на труд“
Европейска агенция за безопасност и здраве при работа
Европейска комисия
В-1049 Брюксел

Електронна поща: EMPL-C2-UNIT@ec.europa.eu

Незадължителни насоки за сектора на фризьорските услуги

Текстът е завършен през юни 2021 г.

Настоящият документ е изготвен за Европейската комисия, но отразява единствено възгледите на авторите и Европейската комисия не носи отговорност за каквито и да било последици, произтичащи от повторната употреба на настоящата публикация. Допълнителна информация за Европейския съюз можете да намерите в интернет (<http://www.europa.eu>).

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2022 г.

© Европейски съюз, 2022 г.

Политиката по отношение на повторната употреба на документи на Европейската комисия е уредена с Решение 2011/833/ЕС на Комисията от 12 декември 2011 г. относно повторната употреба на документи на Комисията (ОВ L 330, 14.12.2011 г., стр. 39). Повторната употреба на настоящия документ е разрешена съгласно лиценз Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Това означава, че повторната употреба се позволява, при условие че надлежно се посочи източникът и се укажат евентуалните промени.

За употребата или възпроизвеждането на елементи, които не са собственост на Европейския съюз, трябва да се поиска разрешение директно от носителите на авторските права.

BG PDF

ISBN 978-92-76-42359-1

doi: 10.2767/36108

KE-01-21-346-BG-N

Съдържание

Уводни бележки	6
1. Оценка на риска като цяло	7
1.1. Правно задължение: Рамкова директива 89/391/ЕИО	7
1.2. Рискове и последици	7
1.3. Оценка на риска: инструмент за определяне на управлението на риска	9
2. Особености на здравословните и безопасни условия на труд в сектора на фризьорските услуги	12
2.1. Работно място	12
2.2. Обучение и образование	13
2.3. Заболявания на опорно-двигателния апарат	13
2.3.1. Разположение на работното място и подходящо оборудване	14
2.4. Кожни болести	15
2.4.1. Превантивни и предпазни мерки	16
2.5. Дихателни проблеми	18
2.6. Тинитус, увреждане на слуха и умора поради шум по време на работа	19
Списък с полезни връзки	20

Уводни бележки

Изготвянето на незадължителни насоки за сектора на фризьорските услуги е част от набор от взаимно договорени дейности в подкрепа на самостоятелното прилагане на Европейското рамково споразумение за защита на здравословните и безопасни условия на труд в сектора на фризьорските услуги.

Този проект е изготвен от Главна дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“ в съответствие със заключенията от дискусиите на срещите, проведени със социалните партньори на 26 март 2019 г., 5 декември 2019 г., 15 септември 2020 г., 2 декември 2020 г. и 29 март 2021 г.

Всички елементи, които социалните партньори считат за важни, са включени в този проект на брошура. Въпреки това, с оглед на краткото и просто представяне, не всички от тях са изследвани задълбочено.

Беше взето решение, че тази публикация следва да бъде насочена към държавните администрации (в това число националните инспекции по труда), които от своя страна следва да адаптират брошурата по подходящ начин, за да достигне ефективно до отделните фризьори в тяхната държава⁽¹⁾.

Съдържанието се основава в голяма степен на справочните документи, предоставени от социалните партньори.

Няма съмнение, че здравословните и безопасни условия на труд и по-специално златното правило по отношение на тях — общите принципи на превенция — са по-важни от всякога. Това е причината в настоящия документ, освен договореното съдържание, да бъде включена и информацията относно насоките за справяне с предизвикателствата на работното място по време на пандемията от COVID-19.

⁽¹⁾ Тези насоки могат да бъдат полезни и за други организации, институции, работни групи и комитети на равнището на Европейския съюз и на национално равнище.

1. Оценка на риска като цяло

1.1. Правно задължение: Рамкова директива 89/391/ЕИО

Директива 89/391/ЕИО на Съвета от 12 юни 1989 г. за въвеждане на мерки за насърчаване подобряването на безопасността и здравето на работниците на работното място⁽²⁾ (рамкова директива) налага различни задължения на работодателите (включително на работодателите в сектора на фризьорските услуги). На основание член 5 работодателят е длъжен да осигури безопасни и здравословни условия на работниците във всички аспекти, свързани с работата. В тази връзка в член 6 е посочено, че работодателят предприема необходимите мерки за опазване на безопасността и здравето на работниците, включително предотвратяването на професионалните рискове, предоставянето на информация и обучение, както и осигуряването на необходимата организация и средства.

На всяко работно място, включително във фризьорските салони, е много важно да се прилагат общите принципи на превенция. Тези принципи включват правила като избягването на рискове, борбата с рисковете при източника им и оценката на рисковете, които не могат да бъдат избегнати. В съответствие с тези принципи работодателят извършва оценка на риска, като взема предвид естеството на дейностите в предприятието.

Друг принцип, който е много важен по отношение на здравословните и безопасни условия на труд, е принципът на заместване, който в този контекст означава отдаване на предпочитание на козметичните продукти⁽³⁾, които предлагат най-високото ниво на защита на здравето и безопасността на работниците. Когато липсва възможност за заместване, работодателят използва козметични продукти с най-ниско ниво на експозиция (двукамерни апликатори, пасти, гранули и др.).

Трябва да се подчертае обаче, че в горните параграфи са обяснени минималните изисквания, определени в Рамковата директива и в други съответни директиви, а държавите членки имат право да запазят или да прилагат по-строги изисквания. С други думи, държавите членки имат възможност да решат кои конкретни решения отговарят най-добре на тяхната ситуация, при условие че са изпълнени минималните изисквания на равнището на Европейския съюз. Ето защо на ползвателите на тези насоки в държавите членки се препоръчва първо да проверяват националните разпоредби за прилагане на Рамковата директива и на други съответни директиви в своите националните правни системи.

1.2. Рискове и последици

На работното място фризьорите са изложени на **различни видове рискове**, които могат да причинят болка и заболяване, както и да доведат до злополуки.

По-голямата част от фризьорите са жени (често в детеродна възраст). Условието на

⁽²⁾ ОВ L 183, 29.6.1989 г., стр. 1.

⁽³⁾ Козметичните продукти са уредени с Регламент (ЕО) № 1223/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно козметичните продукти (изменен) (ОВ L 342, 22.12.2009 г., стр. 59). Съгласно разпоредбите на този Регламент, за всеки козметичен продукт, пуснат на пазара, отговорното лице (напр. производител, вносител или дистрибутор) гарантира безопасността и спазването на съответните задължения, определени в същия Регламент. Продуктите, използвани във фризьорските салони, трябва да бъдат в съответствие с Регламента.

работа на бременни работнички трябва да бъде съобразено със законодателството на Европейския съюз и по-специално с [Директива 92/85/ЕИО](#) ⁽⁴⁾, националното законодателство и с колективните трудови договори. На равнището на ЕС при планирането и организирането на трудовите дейности работодателите следва да вземат предвид специфичните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд по отношение на бременни работнички, работнички родилки и работнички кърмачки (член 4, параграф 1 и член 5). Като спазва всички съществуващи по-строги национални разпоредби, работодателят преценява дали бременната жена може да изпълнява задача при дадени условия на труд. В приложение I към горепосочената директива се съдържа неизчерпателен списък на агенти, процеси и условия на труд за целите на оценката, упомената в член 4, параграф 1, а в приложение II е представен неизчерпателен списък на агенти и условия на труд, както е упоменато в член 6 (случаи, при които е забранено излагането под въздействие).

Професионалните рискове могат да имат различни причини: поведението на фризьорите, използваните техники, организацията на работа и разположението на работното място. Работните практики и факторите на околната среда, които биха могли да представляват риск за здравето и безопасността на фризьорите, включват:

- работа с мокри ръце,
- използване на козметични продукти,
- използване на остриета и остри инструменти,
- работа на крак за дълги периоди от време,
- работа в наведена поза за дълги периоди от време,
- не се носят лични предпазни средства или се носят по неправилен начин,
- неправилно прилагане на продукти (напр. концентрирани продукти, като шампоани и продукти за боядисване, не се разреждат както е посочено),
- недостатъчно сменяне на стойката и задачите,
- недостатъчно място за движение,
- използване на недобре поддържано оборудване,
- недобро осветление,
- течения или изменения в температурата,
- шум,
- неподходящо съхранение (не на сухо, на хладно или на стайна температура) на продукти (напр. козметика, бутилки, спрейове, флакони, контейнери).

Тези рискове могат да допринесат за **сериозни здравословни състояния**. Например, натоварващи работни пози за дълъг период от време в комбинация с повтарящи се движения може да доведе до болки в ръцете, раменете, гърба, краката (разширени вени) и стъпалата и да причини свързани с работата **заболявания на опорно-двигателния апарат**.

Повтарящият се контакт с вода и козметични продукти може да причини екзема на ръцете, алергични реакции, главоболие и респираторни проблеми.

Респираторни проблеми могат да бъдат причинени и от неподходяща вентилационна система или от липсата на такава система.

Шумът на работното място може също така да причини трайно увреждане на слуха или тинитус. Шумното оборудване (напр. сешоари) и дори фоновата музика нарушават комуникацията и увеличават чувството за умора.

⁽⁴⁾ Директива 92/85/ЕИО на Съвета от 19 октомври 1992 г. за въвеждане на мерки за насърчаване подобряването на безопасността и здравето по време на работа на бременни работнички и на работнички родилки или кърмачки (Десета специална директива по смисъла на член 16, параграф 1 от Директива 89/391/ЕИО), с измененията, стр. 1.

Организацията на работните задачи, организацията на работното място и дългото и ненормирано работно време също могат да повлияят на фризьорите — както и на всеки един друг работник — по такъв начин, че те биха могли да страдат от **свързан с работата стрес**.

Най-общо казано, тези заболявания се отразяват на качеството на работата и живота и в дългосрочен план могат да принудят някои фризьори да се откажат от професията си.

1.3. Оценка на риска: инструмент за определяне на управлението на риска

Извършването на оценка на риска е правно задължение и най-добрият начин за управление на рисковете. Като цяло оценката на риска трябва да бъде адаптирана към дадено работно място и неговите особености. По принцип работодателите следва да направят оценка на фризьорския салон, за да установят съществуващите и потенциалните рискове, след което да ги изброят заедно с превантивни и защитни мерки. Работодателят също така следва да обсъди констатациите с персонала, след което да състави подходящ план за превенция и защита.

За да изпълнят задължението си за извършване на оценка на риска, работодателите може да поискат да се запознаят с някои онлайн инструменти, налични на европейско и национално равнище. Например интерактивният онлайн инструмент за оценка на риска (OiRA), разработен от Европейската агенция за безопасност и здраве при работа (EU-OSHA), предлага практически инструкции и помощни средства за извършване на оценка на рисковете в сектора на фризьорските услуги. Инструментът е достъпен на адрес: <https://oiraproject.eu/fr/oira-tools/hairdressers>.

Съществуват също така национални ресурси и уебсайтове за извършване на оценка на риска, които е добре да бъдат разгледани.

Държави с ресурси за оценка на риска

- **Белгия.** Инфографика:
 - <http://www.coiffure.org/nl/sectorinfo/preventie-welzijn>
- **Германия.** Приложение за оценка на риска за фризьорите:
 - <https://www.bgw-online.de>

Държави със собствен подход, включващ инструмент за интерактивна оценка на риска

- **Нидерландия:**
 - <https://healthyhairdresser.nl/>
 - <https://healthyhairdresser.nl/rie>
- **Ирландия.** BeSMART:
 - <http://www.besmart.ie>

- <http://www.besmart.ie/supported-business-types>
- **Испания.** *Peluquerias y centros de estética:*
 - <https://www.prevencion10.es/>
- **Франция.** Интерактивният инструмент за оценка на риска за фризьори стана достъпен онлайн през януари 2021 г. в партньорство със здравноосигурителни организации. Заедно с това беше публикувана информационна брошура, представяща основните професионални рискове, свързани със сектора, както и ключови статистически данни по отношение на трудовите злополуки и професионалните заболявания.
 - Инструмент: <https://www.inrs.fr/media.html?refINRS=outil75>
 - Информационна брошура: [https://www.inrs.fr/media.html?refINRS=ED %206397](https://www.inrs.fr/media.html?refINRS=ED%206397)

Извън Европейския съюз

- **Норвегия.** *Risikohjelpen*, управляван от Инспекцията по труда на Норвегия: <https://risikohjelpen.arbeidstilsynet.no/>.
- **Швейцария.** *Protection de la santé et sécurité dans la branche de la coiffure. Manuel de la solution pour la branche* — ръководство, което трябва да бъде налично във всеки фризьорски салон.
- **Обединено кралство.** <http://www.hse.gov.uk/toolbox/> и <https://www.hse.gov.uk/simple-health-safety/risk/steps-needed-to-manage-risk.htm>.

Източниците на информация, които се вземат предвид при извършване и/или актуализиране на оценка на риска, могат да бъдат различни и по-специално могат да включват собствени наблюдения на работодателите, коментари и предложения, направени от фризьори, поуки, извлечени от „квaziаварии“ (събития, които са могли да доведат до нараняване, заболяване или повреда, но не са довели до това), и дневника на злополуките.

С помощта на оценката на риска се установяват рисковете и подходящите превантивни и защитни действия за тяхното премахване или намаляване.

По отношение на фризьорските услуги, установените видове рискове и мерките за справяне с тях включват:

- биологични рискове — прилагане на добри хигиенни практики, например редовна дезинфекция на подове и тоалетни;
- физически рискове — намаляване на шума и осигуряване на подходящо осветление;
- химически рискове — избягване на реакции и сенсibiliзация на кожата и дихателните пътища;
- електрически рискове — използване единствено на сертифицирано оборудване;
- подхлъзване, спъване и падане — осигуряване на добре поддържани работно място и оборудване;
- изгаряне и порязване — използване единствено на сертифицирано оборудване;
- свързан с работата стрес — ясно дефиниране на работните задачи и т.н.

Незадължителни насоки за сектора на фризьорските услуги

По всяко време могат да се появят нови рискове, което понякога изисква незабавна реакция. Например, в резултат на настоящата пандемия от COVID-19, работодателите трябва да вземат предвид повече фактори, свързани с биологични агенти, при оценката на риска и да следват много повече правила, насочени към запазване на безопасността на персонала им и предотвратяване на разпространението на коронавируса⁽⁵⁾. За да подкрепи работодателите на практика, EU-OSHA публикува съответно ръководство за справяне с COVID-19 на работното място⁽⁶⁾. Ръководството помага на работодателите да се справят с аспекти, свързани със здравословните и безопасните условия на труд, по време на тази безпрецедентна здравна криза⁽⁷⁾. В него също така са изброени съществуващите национални насоки за конкретни сектори и професии. Освен това EU-OSHA предостави специфичен онлайн инструмент за оценка на риска в подкрепа на оценката на риска от COVID-19 на работното място.

Следва да се отбележи, че има законово изискване за документиране на оценката на риска и на превантивните или защитните мерки, които трябва да бъдат взети. При документиране на оценката на риска е препоръчително да се включат:

- име и длъжност на лицето(ата), извършващо(и) оценката;
- установените рискове;
- коя група работници, ако има такива, е изложена на конкретни рискове;
- всички необходими мерки, предприети в резултат на това;
- име и длъжност на лицето(ата), отговарящо(и) за мерките;
- срок, в който трябва да бъдат предприети последващи действия.

Силно препоръчително е всички работници, включително фризьори, да се запознаят със задължителния план за превенция на работното си място и да бъдат ежедневно инструктирани по какъв начин могат да осигурят собственото си здраве и безопасност и това на своите колеги. По отношение на фризьорските услуги това ще включва безопасно боравене с козметични продукти и предотвратяване на злополуки.

⁽⁵⁾ Наложени също от органите в областта на общественото здраве.

⁽⁶⁾ Вж. раздел 3.

⁽⁷⁾ Вж. също <https://coiffure.eu/social-dialogue/official-documents/covid-19-protection-health-hairdressers>.

2. Особености на здравословните и безопасни условия на труд в сектора на фризьорските услуги

За насърчаване на аспекти на работната среда, свързани със здравословните и безопасни условия на труд в сектора, се препоръчва да се разработи ротация на задачите, така че, доколкото е възможно, да се избягват повтарящи се движения или напрегната работа за продължителен период от време. Също така при закупуване на ново оборудване и инструменти и при ново обзавеждане или преоборудване на помещенията е важно да се вземе предвид техническият напредък в ергономията⁽⁸⁾. За предотвратяване на злополуки във фризьорския салон и за осигуряване на безопасни условия на труд, се препоръчва козметичните продукти да се съхраняват при подходящи условия (охлаждане до стайна температура), стъклениците да се съхраняват запечатани в оригиналната си опаковка и пожароопасните продукти да се съхраняват далеч от запалителни материали⁽⁹⁾. Освен това се препоръчва да се вземат колективни и индивидуални защитни мерки⁽¹⁰⁾.

2.1. Работно място

Минималните изисквания за безопасност и здраве на работните места, използвани за първи път, и за работни места, които вече се използват, са посочени съответно в приложение I и приложение II от [Директива 89/654/ЕИО](#) от 30 ноември 1989 г. относно минималните изисквания за безопасност и здраве на работното място (първа специална директива по смисъла на член 16, параграф 1 от Директива 89/391/ЕИО)⁽¹¹⁾.

И в двете приложения се налагат задължения по отношение на основни параметри като стабилност и здравина на електрическите инсталации в сгради, където се помещават работни места; аварийни маршрути и изходи; пожароизвестително оборудване; и противопожарно оборудване; както и вентилация на затворени работни места за поддържане на подходяща стайна температура⁽¹²⁾, естествено и изкуствено осветление; подове, тавани и покриви; прозорци, врати и порти; размери на помещенията; и въздушно пространство в помещенията — свобода на движение на работните станции, помещения за почивка и санитарно оборудване⁽¹³⁾.

За да се гарантира здравето и безопасността на работниците по време на работа, в общия случай работното място трябва да бъде добре организирано и ергономично. Ако работното място не отговаря на тези критерии, има голяма вероятност работниците да имат здравословни проблеми.

Важно е да се отбележи, че фризьорите, както и другите работници, трябва редовно

⁽⁸⁾ Клауза 5, точка 2 и клауза 3 (ергономични работни места) от Европейското рамково споразумение за защита на здравословните и безопасни условия на труд в сектора на фризьорските услуги.

⁽⁹⁾ Клауза 6 (предотвратяване на злополуки и безопасност на работното място) от Европейското рамково споразумение за защита на здравословните и безопасни условия на труд в сектора на фризьорските услуги.

⁽¹⁰⁾ Клауза 8 (колективни защитни мерки) и клауза 9 (индивидуални защитни мерки) от Европейското рамково споразумение за защита на здравословните и безопасни условия на труд в сектора на фризьорските услуги.

⁽¹¹⁾ ОВ L 393, 30.12.1989 г., стр. 1, с измененията.

⁽¹²⁾ Например студът увеличава мускулната сила, необходима на предмишниците, и натоварва сухожилията, което води до неправилно боравене с оборудването.

⁽¹³⁾ Важно е да се отбележи, че в гореспоменатата Директива са определени само минимални изисквания и държавите членки могат да въведат по-строги изисквания в тази област.

да се справят със стреса, свързан с работата⁽¹⁴⁾, причините за които могат да бъдат голямо натоварване, работа на ненормирано работно време, невъзможност да се правят достатъчно почивки, прекомерни изисквания към работата или липса на яснота по отношение на задачите, които трябва да се изпълняват. Следва да се отбележи, че в допълнение към проблемите с психичното здраве, работниците, страдащи от стрес продължително време, могат да развият сериозни физически оплаквания, като например проблеми с опорно-двигателния апарат.

2.2. Обучение и образование

Важно е да се има предвид, че по време на професионалната си кариера фризьорите — в съответствие с приложимите национални правила — трябва да преминат (опреснителни) курсове по различни професионални теми, като ергономични практики и обучителни сесии в областта на здравословните и безопасни условия на труд. Целта е те да могат да се справят с променящата се работна среда и да могат да преценяват рисковете, свързани с използването на определени техники/стойки/оборудване или с определени навици.

Съдържанието на курса следва да бъде насочено към практическите аспекти в реална среда, за да се гарантира, че фризьорите редовно и успешно прилагат наученото на практика. Това съдържание може да се представя и чрез визуални инструкции, например на видео платформи, приложения, социални медии и смартфони.

2.3. Заболявания на опорно-двигателния апарат

Най-често срещаните **симптоми** на заболявания на опорно-двигателния апарат са болка, сърбеж, синдром на карпалния тунел, дразнене, затопляне, крампи, скованост, слабост и загуба на тактилно възприятие при движение. Сред засегнатите области могат да бъдат раменете, лактите, китките/ръцете (горните крайници), коленете (долните крайници), врата и гърба.

Заболяванията на опорно-двигателния апарат могат да се появят внезапно, но често се развиват постепенно. Обикновено болката и умората се усещат първоначално в края на работния ден, но преминават след период на почивка. На по-късен етап болката може да продължава дори и след почивка. Освен това болката може да причини проблеми със съня, което се отразява на работоспособността. Впоследствие симптомите могат да доведат до кратки отсъствия от работа. В крайна сметка болката може и да не изчезне: уморените мускули спират да работят ефективно и се появяват клинични симптоми. Тези проблеми се развиват бавно и често е трудно да се установи причината. За да се избегне влошаване и необратимост на симптомите, на фризьорите се препоръчва да уведомят своя лекар за тези симптоми веднага щом се появят.

Причините за заболяванията на опорно-двигателния апарат са причиняващи напрежение пози, статично напрежение и повтарящо се извършване на едни и същи движения.

Фризьорите обикновено заемат причиняващи напрежение пози, като например работа в една и съща поза за дълги периоди или работа на крак с неподходящи обувки за дълги периоди. Естеството на работата също така изисква от тях да

⁽¹⁴⁾ За проблеми, свързани със стреса, вж. <https://osha.europa.eu/bg/themes/psychosocial-risks-and-stress>.

изпълняват повтарящи се движения като многократно повдигане на ръцете над раменете, повдигане на горната част на ръцете, накланяне настрани или навеждане напред, навеждане на врата напред и прекомерно разтягане, както и сгъване или усукване на китките. Многократното извършване на едни и същи движения и за дълги периоди увеличава риска от заболявания на опорно-двигателния апарат.

Статично напрежение възниква, когато част от тялото стои в почти една и съща поза за продължителен период от време (повече от 4 секунди), като през това време мускулите са непрекъснато подложени на напрежение. Това може да доведе до проблеми, засягащи раменете, ръцете и гърба. Статичните работни позиции могат да бъдат седене, стоене или навеждане за продължително време. Статичното напрежение е често срещано при професии, които изискват чести движения на ръцете, лактите, китките и пръстите, като в същото време областта на врата и раменете остава неподвижна.

Сред подходящите **превантивни и предпазни мерки** са включването на подходящи работни практики: фризьорите следва да избягват да заемат неудобни пози за дълго време, като редуват различни задачи (ротация на задачите) с редуващо се седнало и изправено положение, да използват фризьорски стол, да обикалят около клиентите по време на работа, да поддържат подходящо разстояние (не твърде близо, не твърде далеч, не твърде високо, не твърде ниско), да молят клиентите си за съдействие (напр. да седят по-изправени или да се навеждат леко), да заемат здравословна стойка и да проверяват в огледалото дали стойката им е правилна. Сред другите мерки са регулиране на фризьорските столове и/или табуретки спрямо височината на клиента, регулиране на височината на измивните колони, използване на добри техники за подстригване (длан към длан) и използване на добре поддържани ножици и леки сешоари.

Допълнителна информация за това как фризьорите могат да предотвратят заболяванията на опорно-двигателния апарат е налична и на други места⁽¹⁵⁾.

2.3.1. Разположение на работното място и подходящо оборудване

Заболяванията на опорно-двигателния апарат могат да бъдат причинени и от други фактори.

Сред **причините** могат да бъдат лошото разположение на работното място, например недостатъчно широки места за преминаване; препятствия; недостатъчно място за движение за изпълнение на задачите; неправилна височина на фризьорските столове, столовете за клиенти, умивалниците, подвижните столове и количките; хлъзгави подове; и недостатъчно и/или твърде ярко осветление.

Работата при неправилна височина може да доведе до напрежение в мускулите на гърба, раменете и врата на фризьорите. Това може да се случи, ако умивалниците или фризьорските столове не са на идеалната височина. Например, ако разстоянието между опората на врата и задната част на умивалника е твърде голямо, фризьорите трябва да се пресягат, за да достигнат до клиента. Това може да причини проблеми в гърба, раменете и ръцете.

Превантивните и предпазните мерки попадат в няколко области.

⁽¹⁵⁾ Източници: Verhamme, M., 'A close shave', *Transnational ESF Project – Final report – phase 1*, Coiffure, Ghent, 2014 (<https://www.videncenterforfrisorer.dk/wp-content/uploads/dokumenter/rapporter/A%20close%20shave.%20January%20March%202014%20TRANSNATIONAL%20ESF%20PROJEKT.pdf>); and Coiffure, *Fiches Take Care of Yourself! – Skin prevention and ergonomics for hairdressers*, Coiffure, Ghent (https://www.febelhair.org/sites/default/files/ubk-fiches-zorg_voor_jezelf-en-lr.pdf).

По-долу са характеристиките на работната среда с добро разположение:

- функционална близост на различните области и зони (което дава възможност за плавно преминаване между различните зони);
- подходящо и добре организирано пространство, осигуряващо свобода на движение на работните станции);
- добро осветление (достатъчно, но не прекалено ярко);
- подходяща подова настилка (стабилна, равна, твърда и нехлъзгава, без препятствия);
- добра вентилация;
- постоянна и подходяща температура;
- стая за почивка и лесно достъпно място за съхранение на продукти.

Добрите мебели също са важни и включват:

- фризьорски столове с регулируема височина (на които седят клиентите);
- регулируеми по височина и свободно стоящи умивалници, с възможност за поставянето им в диагонално положение;
- комбинация от ергономичен стол/измивна колона (с разстояние между опората на врата и гърба на измивната колона, което позволява на фризьорите да се пресягат по-малко към клиентите);
- регулируеми по височина подвижни столове с колела и въртяща се седалка, която се наклонява леко напред, за да поддържа естествената извивка на гръбначния стълб, и регулируеми по височина колички с колела.

Доброто оборудване включва:

- ергономична ножица с опора за пръстите, пригодена специално за потребителите, работещи с дясната или лявата ръка;
- леки и безжични машинки за подстригване с овална дръжка;
- леки четки за коса с достатъчно дълга и неплъзгава дръжка и ергономични сешоари (леки и възможно най-тихи и пригодени специално за потребителите, работещи с дясната или лявата ръка), с цилиндрична или овална дръжка, които вибрират възможно най-малко.

Неподдържането на оборудването или неподходящата замяна на повреден материал увеличават риска от нараняване на опорно-двигателния апарат поради напрегната поза, усилията, повторенията на движения и др.

2.4. Кожни болести

Най-често срещаните **симптоми** на контактната екзема (вследствие на дразнене и алергична) са суха кожа, червени петна, сърбеж, лющеща се кожа, нацепена кожа / мехури, болка и напукана кожа.

Екземата представлява възпалителна реакция на кожата, която има различни причини. Екземата не е заразна (и не се причинява от бактерии, гъбички или вируси) и не се предава от един човек на друг. Увредената кожа обаче е податлива на инфекция.

Има два вида контактна екзема (дерматит): вследствие на дразнене и алергична.

Причините за контактната екзема са влажна среда и козметика, по-специално измиване на косата, без да се носят ръкавици, което води до директен контакт на кожата с козметични продукти (шампоан, бои за коса, препарати за коса и др.), и постоянно използване на ножици и бръснари.

Възпалението на ръцете обикновено е резултат от раздразнена кожа, причинена от краткотраен контакт със силни козметични продукти като белина или бои за коса; (главно) многократен контакт с дразнителни; и честа работа с мокри продукти или меки козметични продукти като шампоан и сапун.

Повтарящият се контакт с вода е една от най-важните причини за екзема. Фризьорите са изложени на по-голям риск от кожни проблеми, ако ръцете им са изложени на въздействието на вода повече от 2 часа на ден, ако ръцете им са мокри няколко пъти на ден или ако нанасят шампоан на клиентите повече от 10 пъти на ден.

2.4.1. Превантивни и предпазни мерки

2.4.1.1. Подходяща защита на кожата

Основният метод за защита на кожата е използването на козметични продукти, които предлагат най-високо ниво на защита на здравето и безопасността на работниците или, в случаите когато заместването не е възможно, използването на продукти, които включват най-ниско ниво на излагане под въздействие, и редуването на задачите. Препоръчително е да има баланс между работата в суха и влажна среда, когато е възможно, за да се избегне многократен контакт за дълги периоди от време с вода и дразнещи кожата вещества. По принцип е препоръчително фризьорите да използват мек сапун и крем за ръце (без оцветители и парфюми), оборудване без никел⁽¹⁶⁾ и безпрахови ръкавици⁽¹⁷⁾ (подходящ тип ръкавици за еднократна или многократна употреба), да свалят бижутата от ръцете и пръстите си по време на работа и да подстригват косата преди да я боядисват.

Освен редуването на работата в суха и влажна среда във фризьорския салон, фризьорите могат да предпазват ръцете си и в личния си живот, като носят топли ръкавици, когато излизат навън през зимата, да използват предпазни ръкавици при извършване на задачи у дома, изискващи намокряне, и третират раните незабавно и по хигиеничен начин.

Кремове за ръце. Препоръчва се използването на неутрални хидратиращи/овлажняващи кремове за ръце. Кремовете следва да не съдържат оцветители или парфюми, тъй като те могат да причинят алергии. Всички работници следва да имат собствен крем или той трябва да бъде под формата на дозатор, за да се предотврати кръстосано замърсяване между отделните работници.

Ръкавици (за еднократна или многократна употреба — в зависимост от задачата). Единствено подходящият вид ръкавици осигурява защита. За някои фризьорски дейности е подходящо да се използват ръкавици за еднократна употреба, които са много тънки и като цяло по-удобни, а други фризьорски дейности се изпълняват по-добре с ръкавици за многократна употреба, които са по-дебели. Всички ръкавици следва да са без латекс.

Ръкавици за еднократна употреба. Тъй като носенето на ръкавици е най-важната

⁽¹⁶⁾ Източници: Verhamme, M., 'A close shave', *Ergonomics for Start-up Hairdressers – Transnational ESF project*, Coiffure, Ghent, 2015 (<https://www.febelhair.org/sites/default/files/ergonomie-2015-en-lr.pdf>); Coiffure, *Fiches Take Care of Yourself! – Skin prevention and ergonomics for hairdressers*, Coiffure, Ghent (https://www.febelhair.org/sites/default/files/ubk-fiches-zorg_voor_jezelf-en-lr.pdf); and Verhamme, M., 'A close shave', *Transnational ESF Project – Final report – phase 1*, Coiffure, Ghent, 2014 (https://www.febelhair.org/sites/default/files/esf-project-eng_def-hr-zonder_afloop-printer.pdf).

⁽¹⁷⁾ Вж. *Насоки за Регламента относно ЛПС — Указания за прилагането на Регламент (ЕС) 2016/425 относно личните предпазни средства* (<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/29201>) и Директива 89/656/ЕИО на Съвета от 30 ноември 1989 г. относно минималните изисквания за безопасността и здравето на работниците при използването на лични предпазни средства на работното място.

мярка за намаляване на кожните проблеми до минимум, винаги следва да се носят ръкавици за еднократна употреба при смесване, нанасяне и изплакване на боя за коса и оцветители за коса; при смесване, нанасяне и изплакване на избелващи агенти; при подготвяне, нанасяне, неутрализиране и изплакване на разтвори за къдрене; и при други видове измиване и изплакване на косата.

Не се препоръчва при работа ръцете да стоят във вода повече от 30 минути на час. А когато повече от половината работен ден е посветен на миене или изплакване, има голяма вероятност кожата да стане суха. Поради тази причина се препоръчва, когато изпълняват тези задачи, фризьорите да носят ръкавици за еднократна употреба (без латекс) с дълги маншети, покриващи китката и долната част на предмишницата (в идеалния случай около 30 см дължина от маншета до върховете на пръстите), за да не попада течност в тях. Тези ръкавици следва да са безпрахови и изцяло гладки.

Фризьорите може да носят тънки памучни ръкавици под водоустойчивите ръкавици, които да абсорбират потта.

Ръкавици за многократна употреба. За да се избегне появата на екзема при фризьорите, те също така следва да използват по-дебели ръкавици за многократна употреба за почистване и дезинфекция на оборудването, умивалниците, подовете и др.

Ръкавиците са лични и никога не трябва да се споделят. Ръкавиците следва да се свалят по правилен начин. Вътрешността на ръкавиците за многократна употреба следва да е суха, преди да бъдат поставени отново.

Съвети за използване на ръкавици:

- Купете правилната форма и размер (малък/среден/голям).
- Преди поставянето на ръкавиците се уверете, че ръцете са чисти и сухи.
- Свалете бижутата.
- Сложете крем, след като свалите ръкавиците.
- Никога не използвайте повторно ръкавици за еднократна употреба.
- Когато извършвате работа във влажна среда, обърнете маншета на фризьорската ръкавица.

2.4.1.2. Разположение на работното място

Следва да има отделна станция за смесване, която в по-голямата си част е изолирана от фризьорския салон.

2.4.1.3. Противоалергично оборудване

Някои хора са алергични към метала никел и проявяват алергична реакция, когато съдържащи никел предмети, като бижута, или оборудване влязат в контакт с кожата им. Фризьорите може да са алергични към никела преди да започнат да упражняват професията или да развият такава алергия по-късно (лица, които са алергични към едно вещество, са предразположени към развиване на алергии към други вещества). Във фризьорските салони никел може да има в прибори от неръждаема стомана като ножици и фиби, които излагат алергичните фризьори на риск от дразнене или алергични реакции.

Препоръчително е фризьорите да свалят бижутата от ръцете и пръстите си и да ги държат настрана през целия работен ден. Причината е, че носенето на бижута им пречи да мият и подсушават ръцете си правилно, което се случва често при работа във влажна среда. Освен това влагата и козметиката могат да се събират под бижутата и да причинят кожни проблеми.

Повече информация за кожните заболявания е достъпна и на други места⁽¹⁸⁾ ⁽¹⁹⁾.

2.5. Дихателни проблеми

Фризьорите може да развият дихателни проблеми в резултат на излагане на въздействието на вещества в козметичните продукти, като бои, избелващи средства, продукти за изправяне на коса, лакове за коса, парфюми и аромати. Излагането на такова въздействие може да причини алергична реакция в дихателните пътища, водеща до симптоми като кашлица, свирещо дишане и задух, кихане, запушване на носа и астма.

Следва да се отбележи, че заболяванията на дихателните пътища се развиват само след повтаряща се експозиция за дълъг период от време на ниски нива на такива вещества. Симптомите могат да се появят след употреба на въпросното вещество и се влошават от липсата на (правилна) вентилация. С течение на времето, след като човекът е проявил повишена чувствителност към определено вещество, единичен контакт дори с много малки количества от веществото може да предизвика симптомите при много по-ниски нива от тези, които първоначално са причинили свръхчувствителното състояние. Здравето на засегнатия човек често се подобрява, когато е далеч от работата си.

Превантивните и предпазните мерки включват оценка на риска, използване на принципа на заместването и добра вентилационна система.

Съгласно предложеното в раздел 1, работодателите следва да извършат оценка на рисковете, за да установят кои вещества с потенциал да причинят дихателни проблеми се използват или се генерират от изпълняваните задачи и да преценят на кого биха навредили и по какъв начин. Впоследствие те следва да използват продукти, които предлагат най-високото ниво на защита на здравето и безопасността на работниците или продукти, които включват най-ниското ниво на излагане под въздействие в съответствие с принципа на заместването. Когато заместването не е възможно, работодателите трябва да обмислят методи за предотвратяване на експозицията и да сведат до минимум концентрацията при експозиция и времето и честотата на експозиция, както и броя на изложените на въздействие работници. Ето защо в оценката на риска следва да бъдат включени начини за управление на емисиите при източника им чрез промяна на работния процес (избягване на генерирането на аерозоли и пари, монтаж на добра вентилационна система с цел контрол на емисиите, както и други мерки на работното място, като например проектиране на отделни зони за смесване на веществата).

На фризьорите силно се препоръчва да използват избелващи агенти и спрейове с помпа (без газ), които не се изпаряват, и правилно да разреждат концентрираните продукти (напр. шампоани, бои).

Препоръчително е експозицията и здравословните проблеми редовно да се наблюдават и преоценяват. В случай на дихателни симптоми, които могат да бъдат

⁽¹⁸⁾ Източници: Verhamme, M., 'A Close Shave', *Transnational ESF Project – Final report – phase 1*, Coiffure, Ghent, 2014 (<https://www.videncenterforfrisorer.dk/wp-content/uploads/dokumenter/rapporter/A%20close%20shave.%20January%20March%202014%20TRANSNATIONAL%20ESF%20PROJECT.pdf>); and Coiffure, *Fiches Take Care of Yourself! – Skin prevention and ergonomics for hairdressers*, Coiffure, Ghent.

⁽¹⁹⁾ Източник: 'SafeHair 1 and 2: Skin protection in hairdressing work' at <https://www.safehair.eu/safehair/homepage>, включително медицински справочен документ: https://www.safehair.eu/fileadmin/user_upload/documents/Documents/Grundlagendokument/Occupational_Skin_Diseases_in_hairdressing_EN.pdf.

свързани с работата, следва да се въведе медицински контрол. Препоръчително е констатациите да бъдат записани и работниците и/или техните представители да бъдат консултирани, по-специално при оценка на рисковете, експозициите и дихателните проблеми, възникващи на работните места, при заместване на някои вещества, при избора на лични предпазни средства и относно резултатите от наблюдението, включително медицинското наблюдение. Следва да се отбележи, че за някои работници излагането на въздействието на латекс може да доведе не само до кожен обрив, копривна треска, сърбеж и симптоми, свързани с носа, очите или синусите, но и до алергия към латекс ⁽²⁰⁾ или астма.

Повече информация за кожните заболявания е достъпна и на други места⁽²¹⁾.

2.6. Тинитус, увреждане на слуха и умора поради шум по време на работа

Излагането на въздействието на високо ниво на шум по време на работа²² за дълъг период от време може да причини тинитус (звънене, свистене, внезапно увеличаване на силата на звука или бучене в ушите) или увреждане на слуха, което е болезнено състояние и може да доведе до нарушение на съня. Увреждането на слуха може да бъде постоянно. Увреждането на слуха може да бъде причинено и от много силен внезапен звук.

Също така, поради високото ниво на шум при работа, което във фризьорските салони се дължи на шумно оборудване (напр. сешоари) и фонова музика, е възможно предупрежденията да бъдат чувани по-трудно. Освен това хората не съзнават така добре случващото се в заобикалящата ги среда, което може да доведе до рискове за безопасността, както и до риск от наранявания. Шумът също така прави комуникацията по-напрегната, което увеличава чувството на умора.

Намаляването на силата на фоновия шум, например чрез намаляване на музиката, улеснява говоренето и чуването на другите, а разговорите могат да се провеждат по-добре.

Необходимо е да се зададе въпроса „Има ли проблем с шума и мога ли да проведа нормален разговор с колегите си, които са на 2 метра разстояние?“. Ако не е възможно да се намали шума от оборудването, в идеалния случай то следва да бъде заменено с оборудване, което е по-тихо или с различен, по-тих процес, и следва да се ограничи времето, което работниците прекарват в шумно пространство.

⁽²⁰⁾ Също така винаги съществува риск от възникването на алергична реакция (шок) от тип I при клиент.

⁽²¹⁾ Източник: EU-OSHA, 'Respiratory sensitizers', Facts 39: <https://osha.europa.eu/en/publications/factsheet-39-respiratory-sensitisers/view>.

⁽²²⁾ За правни разпоредби, вж. Директива 2003/10/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 февруари 2003 г. относно минималните изисквания за здраве и безопасност, свързани с експозицията на работниците на рисковете от физически агенти (шум) (седемнадесета специална директива по смисъла на член 16, параграф 1 от Директива 89/391/ЕИО) (ОВ L 42, 15.2.2003 г., стр. 38).

Списък с полезни връзки

Брошури, изготвени от социални партньори

Verhamme, M., 'A close shave', *Ergonomics for Start-up Hairdressers – Transnational ESF project*, Coiffure, Ghent, 2015: <https://www.febelhair.org/sites/default/files/ergonomie-2015-en-lr.pdf>.

Verhamme, M., 'A close shave', *Preventing Skin Complaints for Start-up Hairdressers – Transnational ESF project*, Coiffure, Ghent, 2015: <https://www.febelhair.org/sites/default/files/huidpreventie-2015-en-lr.pdf>.

Coiffure, *Fiches Take Care of Yourself! – Skin prevention and ergonomics for hairdressers*, Coiffure, Ghent: https://www.febelhair.org/sites/default/files/ubk-fiches-zorg_voor_jezelf-en-lr.pdf.

Verhamme, M., 'A close shave', *Transnational ESF Project – Final report – phase 1*, Coiffure, Ghent, 2014: https://www.febelhair.org/sites/default/files/esf-project-eng_def-hr-zonder_afloop-printer.pdf.

SafeHair, 'SafeHair 1 and 2' (skin protection in hairdressing work social partner project): <https://www.safehair.eu/safehair/homepage/>.

ErgoHair, *Cut to the Chase! – Ergonomic tips for the employer*, EU Project ErgoHair VS/2017/0077: <https://www.ergohair.eu/wp-content/uploads/ERGOHAIR-EMPLOYERS-2019-ENG.pdf>.

ErgoHair, *Cut to the Chase! – Ergonomic tips for the employee*, EU Project ErgoHair VS/2017/0077: <https://www.ergohair.eu/wp-content/uploads/ERGOHAIR-EMPLOYEES-2019-ENG.pdf>.

ErgoHair, *Cut to the Chase! – Ergonomic tips for education and training*, EU Project ErgoHair VS/2017/0077: <https://www.ergohair.eu/wp-content/uploads/ERGOHAIR-EDUCATION-2019-ENG.pdf>.

Проучвания, изготвени от социални партньори

ErgoHair, *Musculoskeletal Health of Hairdressers – Protection of occupational health and safety at workplace*, 2019 (медицински справочен документ): <https://www.ergohair.eu/wp-content/uploads/ERGOHAIR-MEDICAL-REFERENCE-DOCUMENT-2019-ENG.pdf>.

Sonsmann, F., Braumann, A., Wilke, A., Malte John, S. and Wulfhorst, B., *Occupational Skin Diseases in the Hairdressing Trade*, University of Osnabrück (медицински справочен документ): https://www.safehair.eu/fileadmin/user_upload/documents/Documents/Grundlagendokument/Occupational_Skin_Diseases_in_hairdressing_EN.pdf.

Skoufi, G. I., Nena, E., Kostikas, K., Lialios, G. A., Constantinidis, T. C., Daniil, Z. and Gourgoulisanis, K., 'Work-related respiratory symptoms and airway disease in hairdressers', *International Journal of Occupational and Environmental Medicine*, vol. 4, 2013, pp. 53–60.

Dulon, M., Peters, C., Wendeler, D. and Nienhaus, A., 'Trends in occupational airway diseases in German hairdressers: Frequency and causes', *American Journal of Industrial Medicine*, vol. 54, 2011, pp. 486–493.

Примери от държавите членки

ErgoHair, *Good Practice Examples*: <https://www.ergohair.eu/wp-content/uploads/ERGOHAIR-GOOD-PRACTICE-EXAMPLES-2019-ENG.pdf>.

'A close shave' (видеозапис на нидерландски език, със субтитри на английски език): <https://www.youtube.com/watch?v=Fhi4cXg7gqM>.

'Healthy Hairdresser': <https://healthyhairdresser.nl/>.

Публикации на EU-OSHA

OSHWiki:

[https://oshwiki.eu/wiki/Occupational_Safety_and_Health_Administration_\(OSHA\)](https://oshwiki.eu/wiki/Occupational_Safety_and_Health_Administration_(OSHA))

„Психосоциални рискове и стрес на работното място“:
<https://osha.europa.eu/bg/themes/psychosocial-risks-and-stress>.

E-facts 34 – Risk assessment for hairdressers: <https://osha.europa.eu/bg/publications/e-fact-34-risk-assessment-hairdressers>.

Мускулно-скелетни смущения сред фризьорите:
<https://osha.europa.eu/bg/publications/musculoskeletal-health-hairdressers/view>.

Occupational Health and Safety in the Hairdressing Sector (доклад за риска за здравето в сектора на фризьорските услуги): <https://osha.europa.eu/bg/publications/occupational-health-and-safety-hairdressing-sector/view>.

OiRA

„Как да направим оценка на риска“: <https://oiraproject.eu/bg/how-carry-out-risk-assessment>.

„Инструменти за OiRA“ (сектор на фризьорските услуги): https://oiraproject.eu/en/oir-tools?text=&field_sector_category %5B1192 %5D=1192&sort=date.

Въпроси, свързани с COVID-19

„COVID-19: Back to the workplace – Adapting workplaces and protecting workers“ (Завръщане на работното място — Адаптиране на работните места и защита на работещите): https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_Back_to_the_workplace_-_Adapting_workplaces_and_protecting_workers.

Инструмент за OiRA — преразглеждане във връзка с COVID-19: <https://oiraproject.eu/oir-tools/eu/covid-19/covid-19-revision>.

„COVID-19 – Protection of the Health of Hairdressers“ (COVID-19 — Опазване на здравето на фризьорите): <https://coiffure.eu/social-dialogue/official-documents/covid-19-protection-health-hairdressers>.

ЗА КОНТАКТ С ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ЕС

Лично

Стотици информационни центрове Europe Direct са на Ваше разположение навсякъде в Европейския съюз. Адресът на най-близкия до Вас център ще намерите на: https://europa.eu/european-union/contact_bg

По телефона или по електронна поща

Europe Direct е служба, която отговаря на Вашите въпроси, свързани с Европейския съюз. С тази служба можете да се свържете:

- на безплатния телефон: 00 800 6 7 8 9 10 11 (някои оператори могат да таксуват обаждането),
- на следния стандартен номер: +32 22999696 или
- по електронна поща чрез: https://europa.eu/european-union/contact_bg

ЗА ДА НАМЕРИТЕ ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЕС

Онлайн

Информация за Европейския съюз на всички официални езици на ЕС е на разположение на уебсайта Европа на адрес: https://europa.eu/european-union/index_bg

Публикации на ЕС

Можете да изтеглите или да поръчате безплатни или платени публикации на ЕС на адрес: <https://op.europa.eu/bg/web/general-publications/publications>. Редица безплатни публикации могат да бъдат получени от службата Europe Direct или от Вашия местен информационен център (вж. https://europa.eu/european-union/contact_bg).

Право на ЕС и документи по темата

За достъп до правна информация от ЕС, включително цялото право на ЕС от 1952 г. насам на всички официални езици на ЕС, посетете уебсайта EUR-Lex на адрес: <http://eur-lex.europa.eu>

Свободно достъпни данни от ЕС

Порталът на ЕС за свободно достъпни данни (<https://data.europa.eu/data/datasets?locale=bg>) предоставя достъп до набори от данни от ЕС. Данните могат да бъдат изтеглени и използвани повторно безплатно, както за търговски, така и за нетърговски цели.

Publications Office
of the European Union